

# I



Barcelona, 4 januari 1387

**D**e zee kolkte onder de loodgrijze hemel. Op het strand wachtten de schippers, matrozen en sjouwers en de mannen van de scheepswerf in spanning af. Ze klaptten of wreven hun handen om ze warm te houden, of zochten beschutting tegen de ijskoude wind. Zwijgend keken ze afwisselend naar elkaar en naar de hoge, woeste golven. Het imposante koninklijke galeischip, dat aan elke kant dertig roeibanen had, was aan het noodweer overgeleverd. Daags daarvoor hadden de scheepsbouwers samen met de leerlingen en matrozen alle tuigage en onderdelen van het schip verwijderd: helmstokken, geschut, zeilen, masten, banken, roeiriemen... Alles wat kon worden losgemaakt, hadden ze naar het strand gedragen. Daar werd het door de sjouwers verzameld en naar de pakhuizen gebracht. De onttakelde *Santa Marta* lag nu nog aan drie ankers, waartussen ze als een krachteloos geraamte op de beukende golven heen en weer deinde.

Hugo, een twaalfjarige jongen met bruin haar wiens gezicht en handen net zo vuil waren als het knielange hemd dat hij droeg, hield zijn schrandere blik strak op de galei gericht. Sinds hij met de Genuees op de scheepswerf werkte, had hij vaak geholpen schepen op het droge te trekken of te water te laten, maar dit was wel een heel groot gevaarte, en met deze storm zou het een gevaarlijke onderneming worden. Er zouden een paar scheepsjongens aan boord van de *Santa Marta* moeten gaan om de ankers te lichten en vervolgens zouden de schippers de galei naar het strand moeten slepen. Daar stond een flinke groep mannen klaar om de galei de werf op te krijgen, waar het schip de rest van de winter zou moeten blijven. Het was een ingewikkeld, maar vooral zwaar karwei, ook al gebruikten ze katrollen en kaapstanders om het schip in één keer over het zand de werf in te trekken. Naast Genua, Pisa en Venetië was Barcelona weliswaar een belangrijke zeemacht, maar een ech-

te haven had het niet. Ook waren er geen aanlegsteigers of dokken om het werk te vergemakkelijken. De haven van Barcelona bestond feitelijk uit een kaal stuk strand.

‘Vooruit, Hugo,’ beval de Genuees.

Hugo keek de scheepsbouwer aan en protesteerde: ‘Maar...’

‘Geen gemaar,’ onderbrak de Genuees hem. ‘De opzichter van de werf heeft zojuist de gildemeester de hand geschud,’ zei hij terwijl hij een hoofdbeweging maakte naar een groepje mannen dat een eindje verderop stond. ‘Dat betekent dat ze het eens zijn geworden over het hogere loon dat de koning de schippers zal betalen omdat het nu met de storm gevaarlijker is. Kom op, dat schip moet aan land!’

Hugo bukte en pakte de ijzeren kogel die met een ketting aan de rechterenkel van de Genuees vastzat en diende om te voorkomen dat hij zou ontsnappen. Met enige moeite tilde hij hem op en drukte hem tegen zijn buik.

‘Ben je zover?’ vroeg de Genuees.

‘Ja.’

‘De scheepsbouwmeester wacht op ons.’

Met de ijzeren kogel in zijn handen liep Hugo achter de scheepsbouwer aan in de richting van het groepje dat stond te praten, te roepen en te wijzen. De mannen hadden inmiddels begrepen wat hun te doen stond en wachtten opgewonden door elkaar schreeuwend de instructies van de bouwmeester af. Onder hen bevonden zich nog meer Genuezen, die ook op zee gevangen waren genomen en eveneens ijzeren kogels aan hun enkels hadden. Elk van hen had een jongen bij zich die de kogel in zijn armen meedroeg terwijl zij hun dwangarbeid op de Catalaanse scheepswerf verrichtten.

Domenico Blasio, de Genuees met wie Hugo meeliiep, was een van de beste scheepsbouwers van het hele Middellandse Zeegebied, misschien zelfs nog beter dan de bouwmeester. De Genuees had Hugo als leerling aangenomen op verzoek van Arnau Estanyol en de knecht van de opzichter, Juan el Navarro, een man met een enorme buik en een kaal, bol hoofd. Aanvankelijk had de Genuees erg stug tegen hem gedaan, al leek hij tijdens het werk te vergeten dat hij een gevangene was, zo’n harts-tocht voelde hij voor de scheepsbouw. Maar sinds koning Peter de Plechtige een broos vredesverdrag met de stadsrepubliek Genua had getekend, hoopten alle Genuese krijgsgevangenen die op de werf tewerk waren gesteld dat de Catalaanse gevangenen spoedig werden vrijgelaten, en zij snel zouden volgen. Intussen deed de Genuees zijn best om Hugo in te

wijden in de geheimen van een van de meest eervolle ambachten van het hele Middellandse Zeegebied: dat van scheepsbouwer.

Hugo legde de kogel achter zijn baas op het zand toen deze zich bij andere scheepsbouwers en gildemeesters rond de scheepsbouwmeester voegde. Hij liet zijn blik over het strand gaan. De spanning liep op: het komen en gaan van mensen die gereedschap klaarlegden, aansporingen, schouderklopjes en kreten die vervlogen in de ijzige wind en de koude, fletse, nevelige lucht, ongewoon voor een streek die was gezegend met voortdurende zonneschijn.

Hoewel de ijzeren kogel van de Genuees dragen zijn enige taak was, voelde Hugo zich trots dat hij deel van deze groep uitmaakte. Voor de scheepswerf hadden zich talloze nieuwsgierigen verzameld, die hen onder luid gejuich aanmoedigden. De jongen keek naar de zeelui die met spades aan kwamen lopen om een geul voor het schip te graven, naar de matrozen die de kaapstanders en katrollen in orde maakten, naar mannen die met de houten dwarsbalken sleepten die moesten worden ingevet of worden bedekt met stro om het schip eroverheen te trekken, en naar anderen die met vaarbomen liepen te slepen, naar de sjouwers die zich klaarmaakten voor het sjourren...

Hij vergat de Genuees, liet de kogel vallen en rende naar de sjouwers die zich op het strand hadden verzameld. Hij werd uitbundig begroet en kreeg vaderlijke schouderklopjes.

‘Waar heb je de kogel gelaten?’ vroeg een van hen, om de spanning onder de sjouwers te doorbreken. Hugo was geen vreemde voor hen – althans, ze kenden hem uit de verhalen van Arnau Estanyol, die altijd heel liefdevol over hem sprak. De oude man stond midden in de groep en oogde klein tussen de sterke mannen van het Barcelonese sjouwersgilde.

Iedereen wist wie Arnau Estanyol was. Ze bewonderden hem om wie hij was en wat hij had bereikt en meegemaakt. Sommige ouderen wisten nog te vertellen over de vele gunsten die hij het gilde en de gildebroeders had verleend. Hugo ging bedeesd naast mijnheer Arnau staan, alsof hij diens lijfeigene was. De oude man streek even door zijn haar, maar bleef het gesprek volgen. De zeelui liepen gevaar bij het slepen van het schip, maar zichzelf ook als het ver van het strand aan de grond liep en ze erheen moesten om te helpen. Het schip kon omslaan. Er stonden woeste, hoge golven en de meeste sjouwers konden niet zwemmen.

‘Hugo!’ klonk het boven de herrie uit.

‘Heb je je baas nu alweer in de steek gelaten?’ vroeg Arnau.

‘Hij hoeft nog niet aan het werk,’ verontschuldigde de jongen zich.

‘Ga maar naar hem toe.’

‘Maar...’

‘Ga nu maar.’

Met de kogel in zijn armen volgde Hugo de Genuëes over het strand terwijl deze links en rechts bevelen uitdeelde. Iedereen had ontzag voor hem, zelfs de bouwmeester. Niemand twijfelde aan zijn vakmanschap als scheepsbouwer.

Toen de schippers de *Santa Marta* hadden weten te bereiken, barstte het spektakel los. Ze pakten de kettingen, lichtten de ankers en sleepten met vier bootjes, twee aan elke zijde, het schip naar de kust. Vanaf het strand keken sommigen benauwd toe; de spanning was van hun gezicht af te lezen. De meesten vonden het echter een hele belevenis en moedigden de werkers om het hardst aan.

‘Hou je hoofd erbij, Hugo,’ zei de Genuëes vermanend toen de jongen niet snel genoeg met hem meeliiep. Hugo was op dat moment net als iedereen met zijn aandacht bij een bijna kapseizend bootje waarvan een paar mannen overboord waren geslagen. Zouden ze gered kunnen worden?

‘Meester...’ zei hij, terwijl hij zijn ogen niet van de schippers kon afhouden. Die probeerden hun makkers uit alle macht aan boord te trekken terwijl de *Santa Marta* slagzij maakte door de manoeuvres van hun bootje.

Hugo begon te beven. Dit tafereel deed hem denken aan iets wat een paar jaar daarvoor was gebeurd en waarover een paar matrozen die erbij waren geweest hem hadden verteld: tijdens een overtocht naar Sicilië was zijn vader overboord geslagen en door de golven verzwolgen. De Genuëes begreep hem. Hij kende het verhaal en ook al zijn aandacht was nu bij de ramp die zich voor de kust dreigde te voltrekken.

Een van de schippers slaagde erin zich aan boord van het bootje te hisjen. De ander worstelde nog wanhopig met de golven. Ze zouden hem beslist redden. Het tweede bootje dat aan dezelfde kant van de galei lag, gooide de trossen los en voer naar de plek waar de armen van de schipper onder water waren verdwenen. Even later kwamen de armen weer boven. Op het strand slaakten de toeschouwers haast als één man een zucht van verlichting. Maar toen verdwenen de armen weer; de man werd door de stroming zeewaarts gezogen. Het eerste onfortuinlijke bootje ging er nu ook op af en toen de schippers aan de andere kant van het galeischip begrepen dat er een man overboord was, kwamen die ook

te hulp. Gesteund door de aanmoedigingen, kreten en gebeden vanaf het strand, roeiden ze naar de drenkeling toe.

Hugo voelde de handen van zijn meester hard in zijn schouders knijpen. Het deed pijn, maar hij liet niets merken.

Terwijl alle ogen waren gericht op de pogingen de te water geraakte schipper te redden, strandde de stuurloos rondrijvende *Santa Marta* op de kleine dam van Sant Damià. Sommigen zagen dit gebeuren, maar richtten hun aandacht meteen weer op de reddingsactie. Vanaf een van de bootjes gebaarde iemand, en hoewel een enkeling daarin meende te zien dat het goed was afgelopen en dankbaar op de knieën viel, was de rest nog niet overtuigd. Hadden ze het wel goed gezien? Nog meer gebaren, nu vanaf alle bootjes: een paar armen in de lucht, gebalde vuisten die omhooggingen alsof ze de hemel vervloekten. Nu was het zeker: de redding was geslaagd. Ze roeiden terug naar het strand, waar de mensen die hadden toegekeken hen huilend en lachend omhelsden.

Hugo voelde de opluchting van zijn meester, maar hijzelf beefde nog steeds. Niemand had destijds iets voor zijn vader kunnen doen, zo hadden ze hem verzekerd. Hij stelde zich zijn vader voor, tussen de golven, met zijn armen omhoog om hulp roepend, net zoals die schipper zojuist.

De Genuees streek hem liefdevol over de wang.

‘De zee kan mooi zijn, maar ook wreed,’ zei hij zachtjes. ‘Misschien heeft je vader die man vanuit de diepte wel geholpen.’

Intussen bleven de golven op de *Santa Marta* inbeuken, tot het schip tegen de dam stuksloeg.



‘Ja, dat krijg je als er ook buiten het seizoen gevaren mag worden. Vroeger mocht dat alleen tussen april en oktober,’ zei Arnau tegen Hugo.

De dag na de ramp met de *Santa Marta* liepen ze samen naar de wijk La Ribera. De arbeiders van de werf waren bezig de aangespoelde wrakstukken van het galeischip te verzamelen en probeerden vanaf de dam van Sant Damià te redden wat er te redden viel. Omdat de Genuees daar vanwege de kogel aan zijn enkel niet kon werken, had ook Hugo die dag vrij, evenals de volgende dag, Driekoningen, dat ook nog op een zondag viel.

‘Maar aan de andere kant,’ vervolgde Arnau, ‘zijn de galeien nu beter. Ze hebben meer banken en roeiriemen, ze zijn van beter hout en ijzer gemaakt, en de bouwmeesters hebben meer kennis van zaken. Door onze jarenlange ervaring hebben we in de scheepvaart grote sprongen vooruit

gemaakt en nu zijn er heel wat die in de winter doorvaren. Maar ze vergeten dat de zee genadeloos is tegen waaghalzen.'

Ze keerden terug naar de kerk van de Heilige Maria van de Zee om het geld dat ze langs de huizen hadden opgehaald in de kas van de Bedeling voor de Stille Armen te storten, de liefdadigheidsinstelling van die kerk. De Bedeling was vermogend: ze bezat wijngaarden, gebouwen en werkplaatsen, en inde cijnzen. Arnau deed echter graag een beroep op de vrijgevigheid van mensen, een taak waar hij als rentmeester van de Bedeling toe verplicht was. Sinds Arnau Hugo's familie had geholpen om uit naam van de Heilige Maria van de Zee het leed te verzachten dat hen door de dood van het gezinshoofd had getroffen, hielp de jongen hem bij het inzamelen van geld, dat vervolgens werd verdeeld onder de mensen die het nodig hadden. Hugo wist wel wie er geld gaven, maar niet wie het ontvingen.

'Wat ik me afvraag...' zei hij eens aarzelend, waarna Arnau hem met een vriendelijk gebaar aanspoorde zijn vraag af te maken, 'waarom gaat een man als u... de huizen langs om te bedelen?'

Arnau glimlachte vaderlijk en legde het hem geduldig uit.

'Om aalmoezen vragen voor de behoeftigen is een voorrecht, een gunst van God, dat is niets om je voor te schamen. Niemand zou ook maar een cent hebben gegeven als ze me niet vertrouwden. Alleen mannen die aanzien genieten mogen rentmeester worden van de Bedeling van de Heilige Maria van de Zee, en ja, ze moeten inderdaad bedelen voor de armen. En zal ik je eens wat vertellen?' Arnau wachtte het antwoord niet af en vervolgde: 'Wij rentmeesters hoeven geen verantwoording af te leggen, niet over het geld dat we ophalen voor de Bedeling, maar ook niet over al ons andere vermogen. Aan helemaal niemand, ook niet aan de aartsdiaken van de Maria van de Zee, zelfs niet aan de bisschop! Niemand weet wie of welke familie ik heb geholpen met de aalmoezen van vrome burgers.'

Hugo had Arnau geholpen met het inzamelen van aalmoezen, tot die werk voor hem regelde op de scheepswerf, bij de Genuees, zodat hij het ambacht kon leren en later scheepsbouwer kon worden. Kort voordat Hugo bij de werf ging werken, had Arnau ook een betrekking gevonden voor zijn zusje Arsenda, die als dienstmeisje van een non mocht beginnen in het Jonquieres-klooster. De non zou zorg dragen voor haar kleding, eten en opvoeding, zou een eerbare vrouw van haar maken en haar na tien jaar een bruidsschat van twintig Aragonese ponden schenken, zodat ze kon trouwen. Dat alles stond in de overeenkomst die met de non was gesloten.

Hugo's blijdschap over zijn werk op de scheepswerf en het vooruitzicht zich te bekwamen in het boeiende ambacht van scheepsbouwer – ook al was zijn enige taak tot nu toe het dragen van de kogel van de Genuëes –, werd overschaduwd door de gevolgen die dit had voor zijn band met Antonina, zijn moeder.

‘Moet ik daar wonen, en daar altijd blijven slapen?’ had hij geschrokken gevraagd toen ze hem over zijn nieuwe werk vertelde. ‘Maar waarom kan ik na mijn werk niet gewoon thuiskomen, zoals altijd?’

‘Omdat ik hier straks niet meer woon,’ had Antonina op zachte toon geantwoord, alsof ze hem alleen op die manier kon overtuigen.

De jongen schudde zijn hoofd.

‘Maar dit is ons huis...’

‘Ik kan het niet betalen, Hugo. Arme weduwen met kinderen, zoals ik, zijn als nutteloze oude vrouwtjes. We kunnen ons in de stad gewoon niet redden. Dat zou je toch moeten weten.’

‘Maar mijnheer Arnau...’

Opnieuw viel Antonina hem in de rede.

‘Mijnheer Arnau heeft werk voor me gevonden in een huis waar ik kleding, een bed, eten en misschien wat geld krijg. Als je zusje in het klooster zit en jij op de werf, wat moet ik hier dan nog in mijn eentje?’

‘Nee!’ riep Hugo, terwijl hij zich aan haar vastklampte.



De koninklijke scheepswerf van Barcelona lag aan zee. De acht ruimtes van het bouwwerk werden van elkaar gescheiden door pilaren en hadden alle een zadeldak. Erachter lag een binnenplaats met voldoende ruimte voor de bouw van grote galeien. Daar weer achter bevond zich nog een gebouw met acht ruimtes met hoge muren maar zonder dak, waar de Catalaanse schepen werden gebouwd, gerepareerd of bewaard. Het grootse bouwwerk, dat zijn eerste vorm al had gekregen in de tijd van koning Jacobus en waarvan de bouw onder Peter de Plechtige was voortgezet, werd bekroond met vier torens, een op elke hoek.

Behalve de acht grote ruimtes, de torens en de waterbekkens waarin hout natgehouden werd, waren er ook nog speciale opslagplaatsen voor alle materialen en onderdelen van de galeien: hout en gereedschap; roei-riemen; wapens – kruisbogen, pieken, lansen, zeisen, veldslangen, hakbijlen, vaten met ongebluste kalk om de vijand te verblinden, zeep om de tegenstander te laten uitglijden en teer om vijandelijke schepen in brand te steken; zijschilden van sterk linnen die ter bescherming van de

roeiers tijdens de strijd aan beide zijden van het galeischip omhoog werden getrokken; huden waarmee de romp van het schip werd bedekt zodat de vijand het niet in brand kon steken; fakkels; vlaggen en spijkers, kettingen, ankers, masten, lantaarns en talloze andere benodigdheden en gereedschappen.

Terwijl de Heilige Maria van de Zee aan de noordpunt van de stad lag, lag de scheepswerf aan de uiterste zuidpunt van Barcelona, vlak bij het Framenors-klooster. Maar terwijl de monniken werden beschermd door de oude stadsmuur, lag de werf nog te wachten op voltooiing van de muur die Peter de Plechtige had bevolen te bouwen. Door geldgebrek lag de bouw van de muur om de nieuwe wijk El Raval al een tijd stil.



Antonina ging niet met hem mee naar de werf.

‘Je bent nu een man, Hugo. Denk aan je vader.’

Ze hield zich kranig bij het afscheid en bleef bewust op een afstandje van Hugo staan, terwijl ze in gedachten bad dat mijnheer Arnau hem snel meenam, zodat ze haar tranen niet hoefde te tonen.

Arnau begreep het en trok Hugo zachtjes mee.

‘Je kunt haar nog vaak genoeg zien, hoor,’ zei hij terwijl de jongen achterom bleef kijken.

Na een paar dagen was Hugo gewend aan zijn nieuwe omgeving en ging hij naar de stad om zijn moeder te zien. Mijnheer Arnau had hem verteld dat ze als bediende bij een handschoenmaker in de Carrer Canals werkte, vlak bij het bevoeiingskanaal van de stad dat achter de Maria van de Zee langs liep.

‘Is dat je zoon? Ga maar meteen met hem mee dan!’ had de vrouw van de handschoenmaker onbehouden gereageerd op Antonina’s bedeesde verontschuldiging toen ze haar in innige omhelzing met Hugo in de deuropening aantrof. ‘Ik heb niets aan je, en je stinkt nog naar vis ook. Het is wel te merken dat je nog nooit bij een rijke familie hebt gewerkt. En jij...’ brieste ze naar Hugo, ‘wegwezen hier!’

De vrouw wachtte ongeduldig af. Hugo gaf gehoor aan zijn moeders stille wenk en droop af, aangedaan door het verdriet en de onmacht die uit die anders zo vrolijke, hoopvolle blik spraken. Antonina zag haar zoon weglopen, maar nog voor hij het straatje uit was hoorde deze met tranen in de ogen hoe de vrouw achter de gesloten deur tegen zijn moeder tekeerging.

Hugo bleef naar de Carrer Canals gaan in de hoop zijn moeder te

zien. Na die eerste keer posteerde hij zich een eindje van het huis, maar ook in die volgebouwde straat bleef hij niet onopgemerkt. ‘Wat moet je daar, snotaap?’ riep een vrouw van boven uit een raam. ‘Probeer je soms iets te stelen? Maak dat je wegkomt!’ Omdat Hugo bang was dat het geschreeuw de aandacht van de vrouw van de handschoenmaker zou trekken en zijn moeder er weer van langs zou krijgen, maakte hij zich snel uit de voeten.

Sindsdien liep hij alleen nog maar door de Carrer Canals alsof hij ergens anders naartoe moest, en bleef hij zo lang mogelijk bij het huis van de handschoenmaker treuzelen terwijl hij zachtjes het liedje neuriede dat zijn vader altijd floot. Maar hij kreeg zijn moeder niet meer te zien.

Wanneer hij de Carrer Canals uit was gelopen en zich troostte met de gedachte dat hij haar de zondag erna bij de mis zou ontmoeten, ging Hugo altijd naar La Ribera om mijnheer Arnau op te zoeken. Die was misschien in de kerk van Maria van de Zee, of thuis, in het buurtje waar hij midden tussen de zeelieden woonde, of mogelijk in de schrijfkamer, waar hij steeds minder vaak te vinden was omdat hij het werk overliet aan zijn klerken. Als hij hem daar niet zag, ging hij altijd in de stad naar hem op zoek, en uiteindelijk vond hij hem dan wel. In La Ribera kende iedereen Arnau Estanyol en bijna iedereen was op hem gesteld. Hugo hoefde alleen maar naar hem te vragen, bij de bakker in de Carrer Ample of bij de vleeshouwerij, de twee visverkopers of de kaasmaker.

Arnau vertelde Hugo over zijn vrouw Mar. ‘Ze is de dochter van een stenensjouwer die heeft meegeholpen bij de bouw van de Heilige Maria van de Zee,’ zei de oude man trots. Ook vertelde hij over zijn zoon Bernat, die iets ouder was dan Hugo.

‘Twaalf, zei je?’ vroeg Arnau nadat Hugo tijdens een van hun wandelingen door de stad voor de zoveelste keer zijn leeftijd had genoemd. ‘Bernat is net zestien geworden. Hij woont nu in Alexandrië. Hij werkt op het consulaat, daar leert hij over handel en scheepvaart. Ik hoop dat hij snel naar huis komt. Ik wil wat rustiger aan doen. Ik word oud!’

‘Dat moet u niet...’

‘Jawel, het is toch zo?’ onderbrak Arnau hem.

Hugo deed er het zwijgen toe en knikte. Ze vervolgden hun wandeling, de oude man steunend op hem. Hij vond het fijn dat mijnheer Arnau op hem steunde. Hij voelde zich belangrijk nu mensen hen met een diepe buiging groetten en schiep er zelfs behagen in om terug te groeten, waarbij hij soms zo overdreef dat hij zijn evenwicht verloor bij het buigen.

‘Je moet voor niemand zo diep buigen,’ drukte Arnau hem een keer op het hart.

Hugo reageerde niet. Arnau wachtte geduldig af. Hij kende de jongen goed genoeg om te weten dat hij nog wel iets terug zou zeggen.

‘U hoeft misschien niet te buigen omdat u een man van aanzien bent,’ antwoordde Hugo uiteindelijk, ‘maar ik...’

‘Dat valt nog maar te bezien,’ zei Arnau. ‘Misschien heb ik dat aanzien wel gekregen omdat ik nooit voor iemand heb gebogen.’

Nu had Hugo geen weerwoord, maar Arnau was met zijn gedachten alweer ergens anders: bij de dag waarop hij door de huiskamer van de Puigs had gekropen en de voeten van Margarida had moeten kussen. De rijk geworden, hoogmoedige Puigs, familie van de Estanyols, hadden Arnau en zijn vader Bernat vernederd. Door hun toedoen werd Bernat als een misdadiger opgehangen op de Plaça del Blat. Margarida haatte Arnau hartgrondig. Hoewel dat al jaren geleden was, huiverde hij nog bij de gedachte aan die vrouw. Hij had nooit meer iets over hen gehoord.

Toen ze op die dag in 1387 naar de kerk van de Heilige Maria van de Zee liepen en door een eenvoudige man, misschien een zeeman, met een overdreven diepe buiging werden gegroet, moest Hugo denken aan Arnau's raad. Hij glimlachte. Je moet voor niemand buigen. Hoeveel klappen had hij inmiddels al niet opgelopen door dat advies op te volgen?! Maar mijnheer Arnau had gelijk. Na elke vechtpartij steeg hij weer een beetje in de achting van de jongens op de werf, zelfs als hij flink werd afgeranseld, zoals meestal gebeurde bij zijn aanvaringen met volwassenen.

Via de Plaça del Born liepen ze achter de kerk van de Heilige Maria van de Zee langs en staken ze de Pla d'en Llull over, tot ze in de verte klokken hoorden luiden. Arnau bleef staan, net als veel andere mensen. Het was geen oproep voor de mis.

‘De doodsklok,’ fluisterde de oude man met half dichtgeknepen ogen. ‘Koning Peter is dood.’

Hij was nog niet uitgesproken of de klokken van de Maria van de Zee begonnen te beieren. Toen volgden de klokken van de Sant Just i Pastor, de Sint-Clarakerk en het Framenors-klooster... Het duurde niet lang of in heel Barcelona en omstreken luidde de doodsklok.

‘De koning!’ riepen de mensen op straat. ‘De koning is dood!’

Hugo zag Arnau bezorgd kijken. Zijn vermoeide, vochtige ogen leken af te dwalen naar een punt bij de ingang van de Plaça del Born. De jongen begreep die blik verkeerd.

‘Hield u van koning Peter?’

Arnau kneep zijn lippen samen en schudde zijn hoofd. Door hem moest ik trouwen met dat serpent, die beschermeling van hem, dat heksen-gebroed, had hij kunnen antwoorden.

‘En van zijn zoon?’

‘Prins Johan?’ vroeg Arnau, die met zijn aandacht weer bij Hugo was.

Die heeft de dood van een van de meest rechtschapen mensen ter wereld op zijn geweten, had hij het liefst gezegd. Er ging een rilling door hem heen bij de herinnering aan Hasdai op de brandstapel. Dat was de man die hem het leven had gered, nadat hijzelf zijn kinderen had gered, de jood die zich over hem had ontfermd en hem rijkdom had gebracht. Dat was al zo lang geleden!

‘Die deugt niet,’ zei hij in plaats daarvan.

Iemand die drie zondebokken wist te vinden, voegde hij daar in gedachten aan toe, drie brave mannen die zich opofferden voor hun dierbaren en voor de gemeenschap.

Arnau zuchtte en leunde zwaar op Hugo.

‘Kom, we gaan naar huis,’ probeerde hij boven het gebeier van klokken uit te komen terwijl om hen heen mensen schreeuwden en alle kanten op renden. ‘Ik vrees dat het de komende dagen, weken misschien zelfs, moeilijke tijden worden voor Barcelona.’

‘Waarom?’ vroeg Hugo, die het gewicht van de oude man op zijn arm voelde drukken. Hij rechte zijn rug en wachtte tevergeefs op een antwoord. ‘Waarom zegt u dat het moeilijke tijden voor ons worden?’ vroeg hij even later nogmaals.

‘Een paar dagen geleden is koningin Sybilla met haar familieleden en hofhouding het paleis uit gevlucht,’ verklaarde Arnau, ‘meteen toen ze wist dat haar man zou overlijden...’

‘Heeft ze de koning verlaten?’ vroeg Hugo verbaasd.

‘Laat me even uitpraten,’ zei Arnau streng. ‘Ze is gevlucht omdat ze bang is dat de kroonprins wraak op haar neemt... De nieuwe koning Johan, bedoel ik, haar stiefzoon. De koningin heeft nooit veel met hem opgehad, en hij heeft haar op zijn beurt altijd de schuld gegeven van al zijn tekortkomingen, van de verwijdering en zelfs van de vijandschap die tussen hem en zijn vader is ontstaan. Vorig jaar heeft de koning hem zijn titel van landvoogd afgenomen. Voor een troonopvolger is dat een ware vernedering. Hij gaat vast en zeker wraak nemen, hij wil vergelding.’



Op de dag na de dood van Peter de Plechtige treurden de gelovigen en rouwde de kerk; het was treurnis alom. Hugo woonde samen met zijn moeder de zondagsmis bij. Dat was een van de weinige vrije momenten die de handschoenmaker Antonina gunde. In de menigte zag hij mijnheer Arnau, die er wat krom bij stond, maar hij stónd, net als zij, net als alle armen. Hugo keek op naar de Maagd. Mijnheer Arnau zei altijd dat ze glimlachte. Hugo zag dat niet, maar de oude man bleef het maar beweren. Op gezette tijden kwamen ze terug naar de kerk om te bidden en naar haar te kijken.

De Maagd van de Zee glimlachte nooit naar Hugo, maar dat weerhield hem er niet van tot haar te bidden en om haar voorspraak te vragen. Voor zijn moeder, zodat ze bij de handschoenmaker weg kon gaan en weer vrolijk en gelukkig zou zijn en van hem zou houden als voorheen; zodat ze weer samen in één huis konden wonen, ook met Arsenda. Hij bad voor zijn vader, voor de gezondheid van mijnheer Arnau en voor de vrijheid van de Genues. De vrijheid van... Hij aarzelde. Als hij vrij is, gaat hij vast terug naar Genua en dan kan hij me het ambacht van scheepsbouwer niet meer leren, zei hij bij zichzelf, maar tegelijkertijd voelde hij zijn geweten knagen. Ja, zorgt u alstublieft dat hij wordt vrijgelaten, lieve Moeder Maria, besloot hij.

Toen de lange dienst was afgelopen, brachten Hugo en Antonina de korte tijd die ze samen hadden niet zoals elke zondag door met kletsen en knuffelen, maar luisterden ze naar gesprekken om hen heen. Op de Plaça de Santa Maria zag Hugo Arnau voor de schitterende voorgevel van de kerk staan, bij de toegangsdeuren, waarop twee bronzen sjouwers stonden afgebeeld, als eerbetoon voor hun hulp bij de bouw van de kerk. Het lukte hem niet bij Arnau te komen, omdat de mensen zich om hem heen verdrongen om het laatste nieuws te horen. Dat overkwam alle notabelen die niet naar de kathedraal, maar naar de Maria van de Zee waren gegaan. Die werden allemaal omringd door drommen kerkgangers.

Samen met zijn moeder en de andere toehoorders vernam hij dat koningin Sybilla haar toevlucht in het kasteel van Sant Martí Sarroca had gezocht, dat op twee dagreizen van Barcelona lag. Ze was in onderhandeling om zich samen met de haren over te geven aan prins Martin, de broer van koning Johan. Ook hoorden ze dat de nieuwe vorst zich in Gerona bevond en erg ziek was, maar dat hij na het bericht van zijn vaders overlijden meteen naar Barcelona was gereisd. Er werd gepraat en gespeculeerd. Hugo probeerde alles in zich op te nemen.

‘Jongen,’ riep Antonina, ‘ik moet...’